

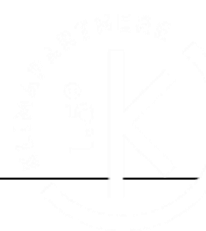

AGDER
fylkeskommune

Det grønne skiftet og de vanskelige valgene

Tine Sundtoft

fylkeskommunedirektør

Agders klimamål

Regionplan Agder 2030 har mål om å *utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.*

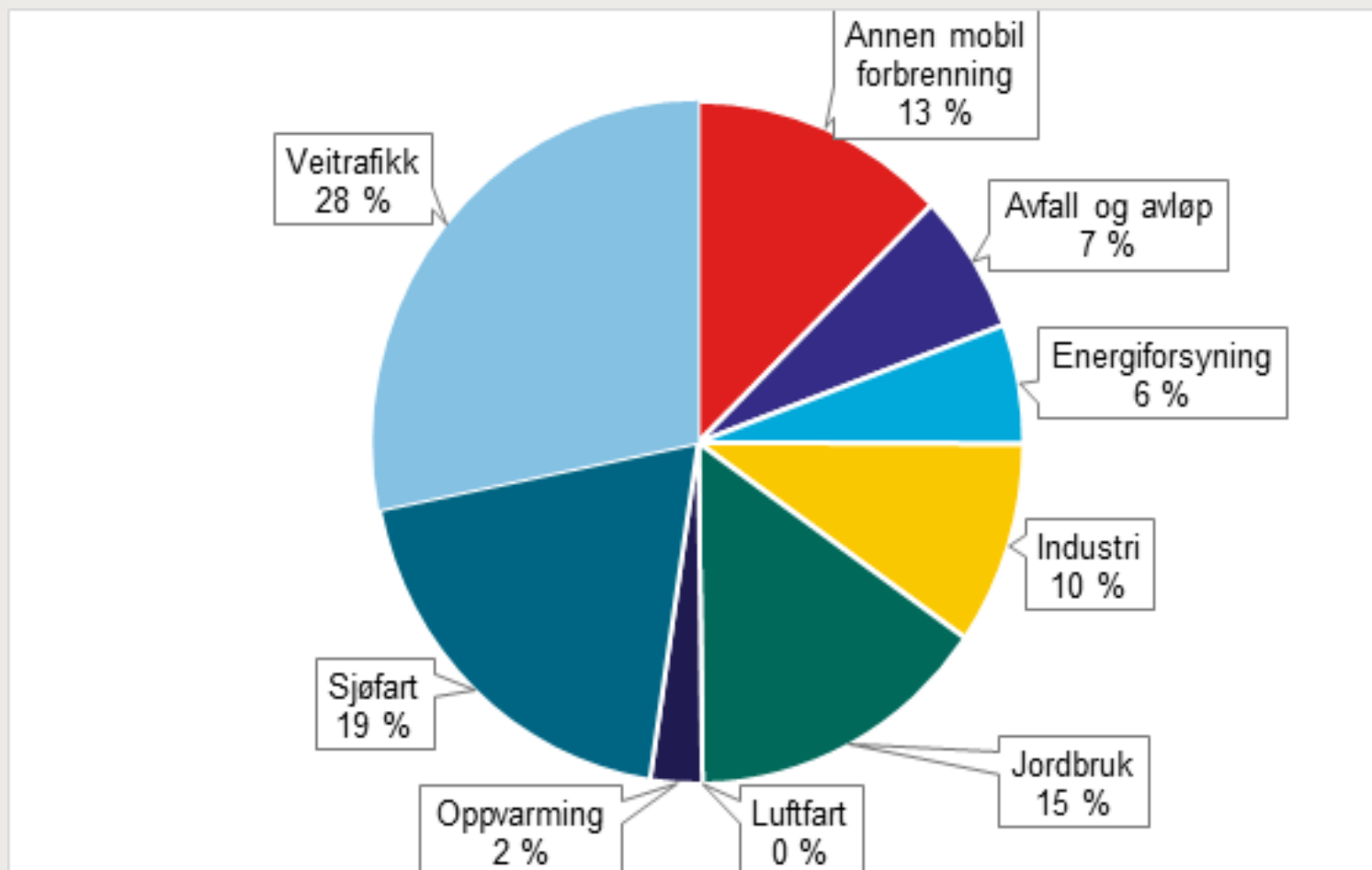

Vi skal, sammen med resten av Agder:

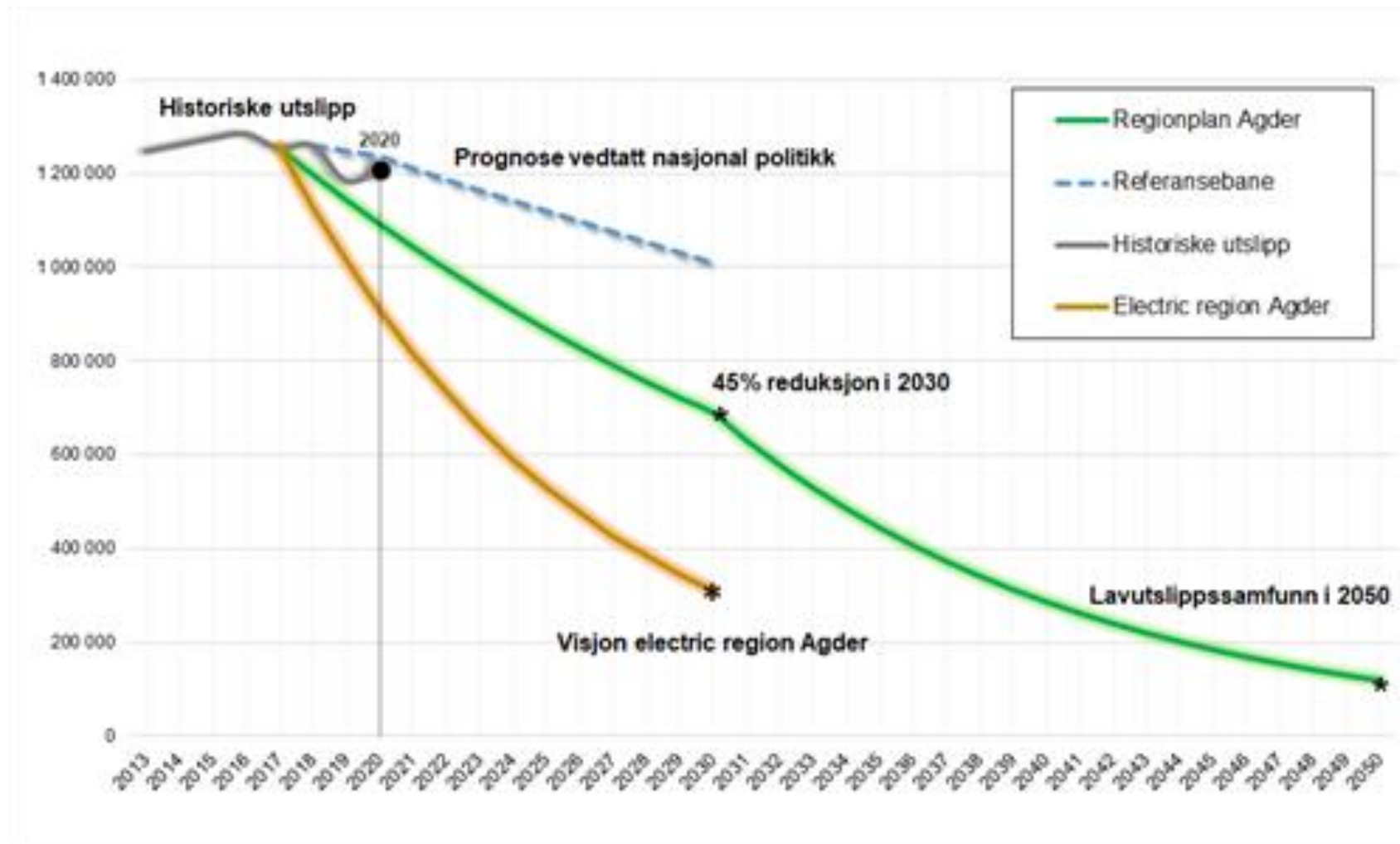
- redusere direkte klimagassutslipp med minst 45 prosent innen 2030.
- bidra til å oppnå lavutslippssamfunnet innen 2050.
- samarbeide om å nå FNs bærekraftsmål på regionalt og lokalt nivå

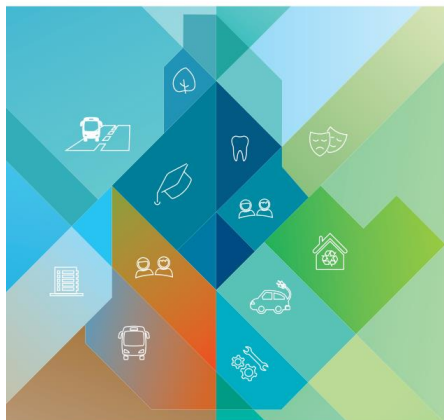

Direkte klimagassutslipp per sektor i Agder 2019

Regionplan Agder 2030 klimamål

38	Klimakommunikasjon	Klimakommunikasjon er et av de viktigste verktøyene vi har for å stimulere både egne arbeidstakere og innbyggere til mer klimavennlig adferd. Økt fokus på klimakommunikasjon både internt fra ledelsen i egen organisasjon og ut mot næringsliv, kommuner og innbyggere.
39	Klimapartnere	Klimapartnere Agder er et nettverk som skal forberede bedrifter, regionale og lokale myndigheter på trusselen fra klimaendringer, men også mulighetene lavutslippssamfunnet representerer. Nettverket skal støtte og stimulere til grønn verdiskaping hos sentrale og utviklingsdrivende aktører innen både privat og offentlig sektor. Nettverket og arbeidet har i dag spredt seg til alle norske regioner, men Klimapartnere Agder har fremdeles flest medlemmer.
40	Miljøfyrtårn - miljøledelse i Agder fylkeskommune	MFT er en sertifiseringsordning som sikrer en god standard på virksomhetens påvirkninger på indre og ytre miljø, og systematisk forbedringsarbeid. Agder fylkeskommune er sertifisert etter hovedkontormodellen i 2021 med 46 sertifiserte underenheter.
41	Rapportering på klimagassutslipp i prosjekter	Viser til vedtaket på fylkestinget 26.10.2021 i sak 60/21, det er et mål om at det gradvis skal innføres areal- og klimabudsjett og regnskap, i de utbyggingsprosjektet fylkeskommunen påtar seg. Tiltaket skal legge til rette for at det rapporteres på klimagassutslipp (areal- og klimabudsjett og klimaregnskap) på like linje som med HMS og økonomi i det digitale prosjektverktøyet.

Nr.	Prioriterte klimatiltak	Kostnader i mill.kroner					Redusert utslipp i tonn CO2e
34	Hydrogensatsingen 2021-2025 i Agder fylkeskommune *	0,3	1	2	2	2	Ikke beregnet.
35	Klima og energiprojekter (Langemyr prosjektet, Agder symbiose-sirkulære Agder, havvind, elektrifisering)	2,4	2,4				Ikke beregnet.
36	Klimafordelelig materialbruk for vegbygging i fylkeskommunens konkurransegrunnlag		0,4				Ikke beregnet
37	Klimakalkulatoren – Verktøy for å kutte utslipp og binde karbon i norsk landbruk *		0,26				Ikke beregnet
38	Klimakommunikasjon						Ikke beregnet.
39	Klimapartnere	1	1	1	1	1	Ikke beregnet.
40	Miljøfyrtårn -miljøledelse i Agder fylkeskommune	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	Ikke beregnet.
41	Rapportering på klimagassutslipp i prosjekter						Ikke beregnet.
42	Samarbeidsavtale med UiA om FoU knyttet til bygging, forvaltning, drift og vedlikehold *		0,1	0,1	0,1	0,1	Ikke beregnet.
43	Strategi og retningslinjer for veg i et bærekraftsperspektiv						Ikke beregnet.
44	Tilskudd til næringsutvikling på Agder *						Ikke beregnet.
Sum kostnader		15,2	14,6	9,5	9,5	9,5	

Oversikt over klimatiltak klimabudsjett 2022 nye tiltak er markert med *. Avsluttet med **.

Alle klimatiltak 2022 samlet oversikt

Nr.	Prioriterte klimatiltak	Kostnader i mill.kroner					Redusert utslipp i tonn CO2 ekv.		
		2021	2022	2023	2024	2025	2022	2025	2030
Tabell direkte utslipp									
1	Agder fylkeskommunes skal øke andelen utslippsfri maskiner - og kjøretøy fra 10 prosent i 2020 til 100 prosent i 2030. *						60	120	400
2	AKT Svipp *		13	13	6	6	Ikke beregnet.		
3	Byvekstavtale for Kristiansandsregionen skal etableres. Nullvekstmål for personbiltransport.		5	5	20	20	3500	4500	5200
4	Elferjer til Hidra og Andabeløy **	37,7	14,7	14,7	14,7	14,7	900	900	900
5	Fossilfri fjernvarme.						10	78	78
6	Fossilfri og mest mulig utslippsfri bygge- og anleggsplass, Fagskolen i Agder						200	0	0
7	Fossilfri og mest mulig utslippsfri bygge- og anleggsplass, Søgne videregående skole (Tangvall)	1,59					285	0	0
8	Fossilfri/utslippsfri byggeplass, Fylkeshuset i Agder *							100	
9	Fv43 Viksvannet klimatiltak inn i kontrakt *		0,3	0,7			Beregnes i etterkant		
10	Gradvis elektrifisering av bybusser på Agder. Potensiale for utslippskutt.						850	3000	7500
11	Klimafordelaktige krav til maskinparken som drifter fylkesvegene. Reduksjon av antall kjørte km for drift av	0,1	0,1				Beregnes 2022		
12	Klimafordelaktige krav ved leveranse av asfalt.						Beregnes 2022		
13	Klimavennlige arbeidsreiser (til og fra jobb).						Ikke beregnet.		
14	Klimavennlige tjenestereiser på veg.	-1	-1	-1	-1	-1	105	125	175
15	Ny fv. 410 til Eydehavn klimatiltak inn i kontrakt *		1	2			Beregnes i etterkant		
16	Sysselbyavtaler med Farsund, Mandal, Grimstad og Arendal.	15	17,5	15	15	15	Ikke beregnet.		
17	Tilskuddsmidler til nullutslippstransport *		1	2	2	2	Ikke beregnet.		
18	Tiltak for økt sykling og gåing i byer uten sykkelbyavtaler, med utgangspunkt i mulighetsstudier.*	0	5	5	5	5	Ikke beregnet.		
19	Utslippskrav til drosejæringen.						Ikke beregnet.		
Sum kostnader (MnNOK) og direkte utslippsreduksjon tonn CO2 ekv.		53,39	56,6	56,4	61,7	61,7	5910	8823	14253

Tabell energitiltak (indirekte utslipp)		Kostnader i MNOK					Indirekte utslippsred.		
20	Klimavennlig digitale arbeidsprosesser *						Ikke beregnet.		
21	Energieffektivisering - veg-installasjoner *		3	3	3	3	Ikke beregnet.		
22	Energioppfølging i bygg	0,1					21	82	193
23	Solenergi på fylkeskommunale bygg						72	102	102
Sum kostnader (MNOK) og indirekte utslippsreduksjon tonn CO2 ekv.		0,1	3	3	3	3	93	184	295
Tabell indirekte utslipp		Kostnader i MNOK					Indirekte utslippsred.		
24	Avfallsreduert drift av fylkeskommunale bygg.						10	37	80
25	Færre tjenestereiser med fly.	-1	-1	-1	-1	-1	125	155	210
26	Klimafordelaktig materialbruk, Fagskolen i Agder.						1750		
27	Klimafordelaktig materialbruk, Fylkeshuset i Agder *						1200		
28	Klimafordelaktig materialbruk, Søgne skolesenter.						600		
Sum kostnader (MNOK) og indirekte utslippsreduksjon tonn CO2		-1	-1	-1	-1	-1	1885	1992	290
Tabell andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner									
29	Areal- og transportplansamarbeidet i arendalsregionen						Ikke beregnet.		
30	Areal- og transportsamarbeid i kristiansandsregionen	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	Ikke beregnet.		
31	Det digitale Agder. Forvaltning av bredbåndstøtteordningen	10,4	8,4	5,4	5,4	5,4	Ikke beregnet.		
32	Eksempelsamling og veiledning for bruk av verktøyet VegLCA*						Ikke beregnet.		
33	Elektrifisering innen samferdsel - utredning, tilrettelegging						Ikke beregnet.		
34	Hydrogensatsingen 2021-2025 i Agder fylkeskommune*	0,3	1	2	2	2	Ikke beregnet.		
35	Klima og energiprojekter (Langemyr prosjektet, Agder symbiose-sirkulære Agder, havvind, elektrifisering)	2,4	2,4				Ikke beregnet.		
36	Klimafordelaktig materialbruk for vegbygging i fylkeskommunens konkurransegrunnlag		0,4				Ikke beregnet.		
37	Klimakalkulatoren – Verktøy for å kutte utslipp og binde karbon i norsk landbruk *		0,26				Ikke beregnet.		
38	Klimakommunikasjon.						Ikke beregnet.		
39	Klimapartnere	1	1	1	1	1	Ikke beregnet.		
40	Miljøfyrtårn -miljøledelse i Agder fylkeskommune	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	Ikke beregnet.		
41	Rapportering på klimagassutslipp i prosjekter.						Ikke beregnet.		
42	Samarbeidsavtale med UiA om FoU knyttet til bygging, forvaltning, drift og vedlikehold *	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Ikke beregnet.		
43	Strategi og retningslinjer for veg i et bærekraftsperspektiv						Ikke beregnet.		
44	Tilskudd til næringsutvikling på Agder *						Ikke beregnet.		
Sum kostnader (MNOK) andre aktivitet og verktøy som under		15,2	14,7	9,6	9,6	9,6			

Klimaregnskap i utbyggingsprosjekt: Eilert Sund videregående skole (de to nybygde delene)

34 % (620 tonn CO₂e)

reduisert klimagassutslipp knyttet
til materialbruk i forhold til et
standard bygg

Passivhus

Energiklasse A

Future build nZEB (nær
nullenergibygging)

ELECTRIC
REGION
AGDER

28

PROSJEKTER

+ Legg inn prosjekt

12

ARRANGEMENTER

+ Legg inn arrangement

48

DELTAKERE

+ Legg inn deltaker

Satsinger mot 2030 og 2050

- Erstatte bilreiser med andre reisemåter (nullvekstmålet).
- Elektrifisering av personbilmarkedet.
- Nullutslippsvare- og godstransport.
- Nullutslipp for sjøtransport.
- Fossil- og utslippsfrie bygge- og anleggsplasser i hele Agder.
- Industriell omstilling.
- Fullskala anlegg for karbonfangst- og lagring (Returkraft).
- Satsing på sirkulærøkonomi i regionen.

DNB

ATEA

bulk

Gromstad Auto

UiA Universitetet i Agder

AGDER fylkeskommune Kristiansand kommune

Agder Renovasjon - best for miljøet!

Jobbklar

KILDEN TEATER OG KONSERTHUS

FOAMROX Miljøfyrtårn

agder energi

GREENSTAT

Husbanken

gard

ASKO ivre - vi forsyner Norge med mat

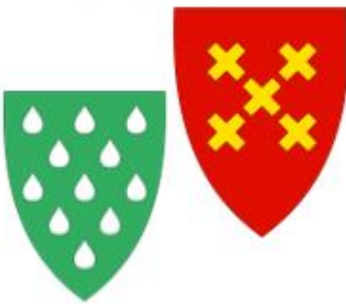
Frameworks DIGITALBYRÅ

media service

Avfall Sør

innoventus sør

Returkraft

GRID ARENDAL A Centre Collaborating with UNEP

ARENDAL KOMMUNE

ATL GRAFISK

NORCE

KRUSE SMITH

bgm ARKITEKTER

07 MEDIA

Statsforvalteren i Agder

ARENDAL HERREGAARD Spa & Resort

NorEngros Gustav Pedersen AS

RAMBOLL

asplan viak

sourceit

SPAREBANKEN SØR

SØRLANDET SYKEHUS

KLIMAPARTNERE

LØSNINGER PARTNERE AKTIVITETER NYHETER KLIMAREGNSKAP OM OSS PUBLIKASJONER BLI PARTNER KONTAKT

52

LØSNINGER

59

PARTNERE

45

AKTIVITETER

NORGES VIKTIGSTE PARTNERSKAP FOR GRØNN

AGDER
fylkeskommune

#vårtagder

Felles mål

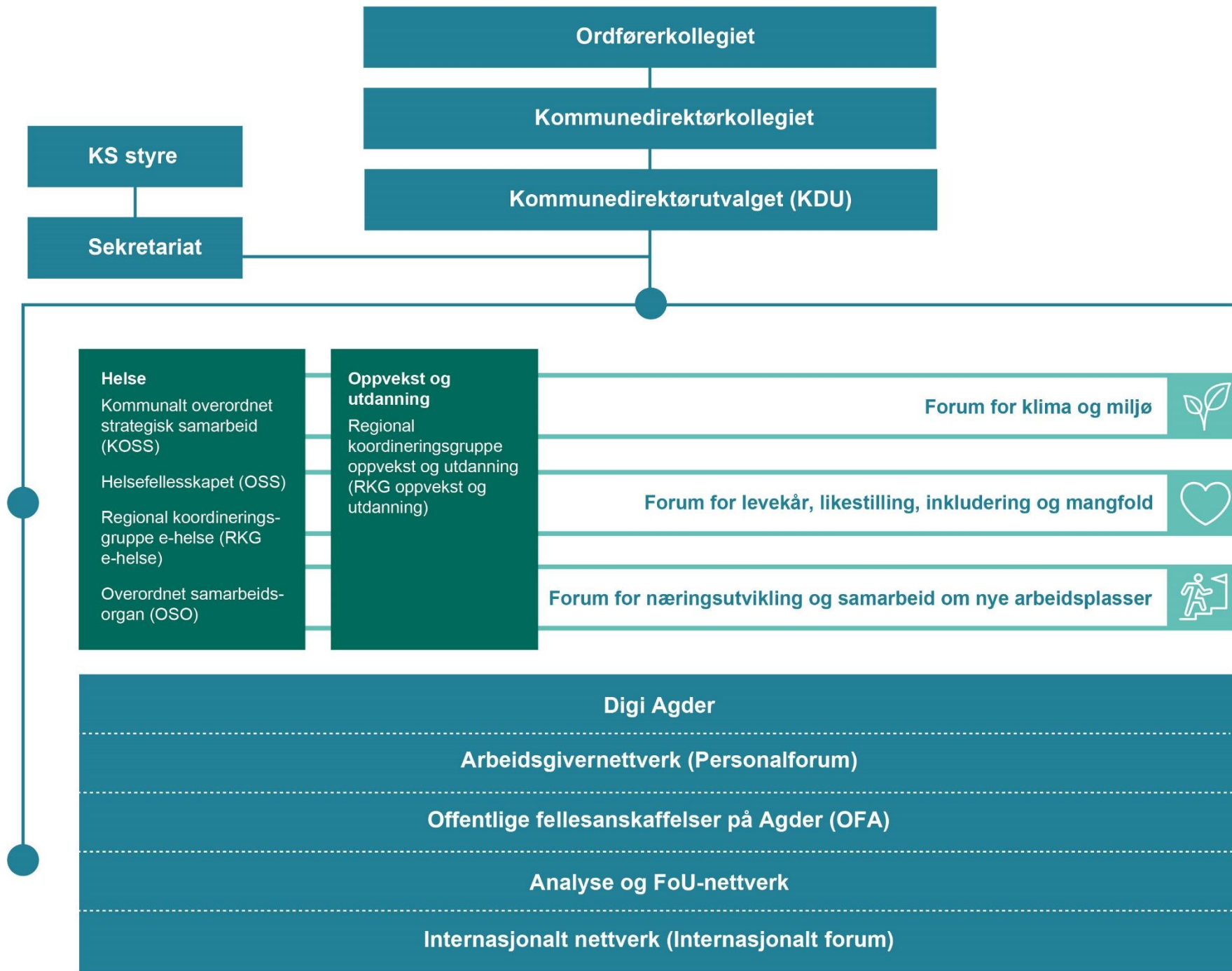
FNs bærekraftsmål er overgripende for den regionale samhandlingen.

Regionplan Agder 2030, kommuneplanene til de 25 kommunene på Agder, andre planer og nasjonale strategier gir retning for arbeidet i den regionale samhandlingsstrukturen.

Den regionale samhandlingsstrukturen skal:

- Styrke den regionale gjennomføringskraften
- Styrke Agders posisjon nasjonalt

AGDER
fylkeskommune